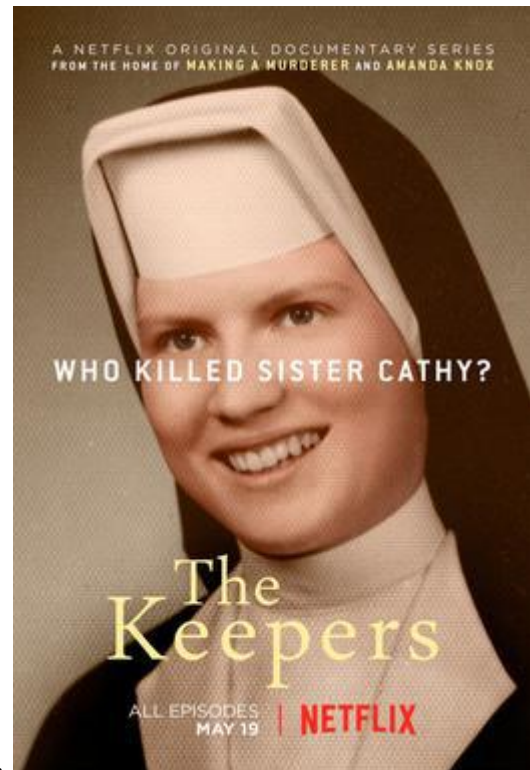


HUMANIST

Netflix-serien *The Keepers* tar utgangspunkt i drapet på nonnen Catherine Cesnik i Baltimore i 1969. Det er en fortelling om seksuelt misbruk, tildekkede spor og fortrengete minner. Men den hviler tungt på omdiskuterte teorier om hvordan hukommelsen vår



virker. Resultatet er gripende, men svært spekulativt.

Netflix-serien *The Keepers* er et nytt skudd i *true crime*-sjangeren, men tar utgangspunkt i en gammel drapssak, på nonnen Catherine Cesnik i Baltimore, som forsvant 7. november 1969, og ble funnet drept tidlig i januar året etter.

Det som gjør saken særlig interessant, er den andre historien *The Keepers* forteller, en historie om grove seksuelle overgrep utført av de to katolske prestene Joseph Maskell og Neil Magnus ved Cesniks arbeidsplass, Archbishop Keough High School. Slik blir serien også en fortelling om seksuelle overgrep i den katolske kirken. Det er dette som gir serien kraft, og som gjør at det å utforske et femti år gammelt drap fremstår som interessant.

Seksuelle overgrep innad i den katolske kirken er både et reelt fenomen, et fenomen som evner å få sinnene til å koke, og en avgjørende del av anti-katolske forestillinger, med en lang forhistorie. Men i *The Keepers* stopper ikke beskyldningene ved den katolske kirken, som stort sett rammes av påstanden om å ha oversett overgrepene (en beskyldning kirken i Baltimore nekter for). Maskell plasseres i et større nettverk av overgripere, et nettverk som også inkluderer både politimenn og en lege. Historier om bevis som er forsvunnet, bygger opp under en mistanke om at noen har dekket over det hele.

Dokumentarserien er stemningsfull og gripende. Inntrykket man sitter igjen med er at Cesnik ble drept fordi hun visste noe om overgrepene – og kanskje også forsøkte å stanse dem. Det forblir derimot høyst uklart *hvem* som drepte henne.

Like før dokumentarserien ble sluppet på Netflix, ble det kjent at politiet i Baltimore hadde hentet DNA fra Maskells grav, for å kunne sammenligne dette med DNA-materiale fra åstedet. Det ble [ikke funnet](#) noe treff. I [et intervju](#) med *Washington Post* sier Elise Armacost i Baltimore-politiet at deres beste håp nå er at noen med avgjørende informasjon tar kontakt. Kanskje kan Netflix-serien og den nye interessen rundt drapet på Cesnik bidra.

Et sentralt vitnemål

Både i *The Keepers* og i [en omfattende artikkel](#) om saken, publisert i *Huffington Post* i 2015, står vitnemålet til Jean Hardagon Wehner sentralt. Det er ikke underlig. Det er et rystende vitnemål.

Wehner var seksten år gammel i 1969, og forteller både om grove overgrep og om en hårreisende hendelse den samme høstmåned som Cesnik forsvant: Maskell kjørte henne til et øde område i utkanten av byen og viste henne Cesniks lik. Wehner husker hvordan larver krøp rundt i Cesniks ansikt, og hvordan hun fortvilet forsøkte å tørke dem bort. «Hjelp meg å få dem vekk fra henne!», ropte hun panisk til presten, som bøyde seg ned bak henne og hvisket: «Ser du hva som skjer når du sier stygge ting om folk?»

Problemet? Det var først tidlig på 1990-tallet at Wehner husket dette. Minnene om overgrep, og om denne episoden, kom gradvis tilbake til henne. Fremdeles, forteller hun i serien, kan hun ikke huske ansiktet til en av overgriperne, mannen som innrømmet at han hadde tatt Cesnik av dage, «brother Bob». En figur som dermed forblir ukjent.

Mens de to trådene i *The Keepers* – overgrepene og drapet – begge er gripende nok på egen hånd, så er det dette minnet som binder dem sammen. Dermed er *The Keepers* også en historie om fortrenge minner. Det er et kontroversielt tema, og et tema dokumentarserien bruker lite tid på å diskutere.

Kanskje kan man hevde at det ikke trengs, all den tid Wehner langt fra er alene om å fortelle om overgrep ved Keough. I *The Keepers* møter man flere ofre. Det skal mer enn sunn skepsis til for å mistro dem alle. Det er også verdt å merke seg at erkebispedømmet i Baltimore har betalt ut erstatninger til en rekke overgrepsofre, inkludert Wehner.

Striden om fortrenge minners gyldighet stod imidlertid sentralt da Wehner og en annen kvinne på 1990-tallet gikk til sak mot både Maskell og erkebispedømmet. Maskell, som da fremdeles var i live, hevdet sin uskyld. Forsvarsadvokatene gikk hardt løs på kvinnenens minner. Saken ble til slutt avvist som foreldet. Dommeren, Hilary Caplan, mente at det ikke fantes tilstrekkelige bevis for at de to saksøkerne hadde mistet og deretter fått tilbake minner om overgrep. Han har senere sagt at han oppfattet dem som troverdige. Men de ble ikke trodd.

Denne avgjørelsen hadde et bakteppe. I de forutgående årene hadde det dukket opp en lang rekke påstander om overgrep med utgangspunkt i påstått fortrenge minner, noen av dem knyttet til heller eventyrlige påstander om sataniske ritualer. Dommer hadde falt, og vist seg å være feilaktige.

Tre år før rettssaken i 1995 ble False Memory Syndrome Foundation etablert av Pamela og Peter Freyd, etter at deres voksne datter anklager Peter for overgrep, overgrep hun hadde begynt å huske etter behandling hos en terapeut. FMSF spilte en vesentlig rolle for det journalisten Mike Staten i 1997 skulle beskrive som [en u-sving på Memory Lane](#).

Han viste til en studie som dokumenterte endringen i ledende media. I 1991 ble fortrenge minner tatt for gitt og tvilsomme terapimetoder langt på vei oversett. I 1994 hadde fokuset snudd, og angivelig falske anklager fikk mest oppmerksomhet. Slik sett var den aktuelle rettssaken et slag i den såkalte minnekrigen. Den krigen raser fremdeles.

Hva husker man egentlig?

Dette rører kanskje ved en av utfordringene ved true crime-sjangeren som sådan. En av årsakene til at *The Keepers* er både gripende og engasjerende er de dyptgående intervjuene, der den ene etter

den andre forteller det de husker fra tiden rundt drapet på Catherine Cesnik. Sammen med de innklippede svart/hvitt-bildene med rekonstruerte scener drar de oss inn i handlingen og tilbake i tid. I tillegg til en viss binge watching-effekt gjør det det fristende å trekke konklusjoner.

I tillegg til at vi presenteres for en redigert virkelighet, presenteres vi imidlertid også for en virkelighet der hukommelsen blir avgjørende. Men hukommelsen er flyktig og slett ikke alltid til å stole på. I en fersk [NRK-artikkel](#) om «den forræderiske hukommelsen» forteller Svein Magnussen, ekspert på vitnepsykologi og hukommelse, at hjernen simpelthen kan lure oss. «Hver gang vi erindrer noe eller gjenforteller noe, dikter vi på nytt. Vi legger til nye spekulasjoner og nye tanker. Og neste gang inngår det i minnet.»

Et helt annet segment fra *The Keepers* er i så måte illustrerende, og også ganske merkelig. Det er et intervju med Gerry Koob. I 1969 var han villig til å gi opp prestekallet og heller gifte seg med Cesnik, de to opplevde hverandre som sjelefrender. Koob forteller i den sjette episoden om et politiavhør der han ble utsatt for noe han aldri vil tilgi, nemlig at en politimann «viste meg vaginaen hennes» (Cesniks altså), angivelig pakket inn i avisapir.

To politimenn spørres også ut om den påståtte hendelsen. De ser begge rimelig himmelfalne ut. Hva som faktisk hendte er det vanskelig å si. Det er også vanskelig å vite om en politimann i en slags «bad cop»-manøver kan ha funnet på å vise Koob noe pakket inn i avisapir. At sannheten ikke er slik han husker den, synes imidlertid ganske åpenbart.

Ifølge *The Keepers* anså politiet i Baltimore Wehners vitnemål om at Maskell tok henne med for å se liket til Cathy Cesnik som lite troverdig, blant annet på grunn av detaljen med larvene. Siden det skjedde i november, på en dag hun beskrev som kald, mente de at larvenes tilstedeværelse var lite troverdig. Dokumentarserien gjør et poeng av dette, fordi – viser det seg – obduksjonsrapporten faktisk nevner larver, og fordi temperaturen denne novembermåneden var uvanlig høy.

Wehners vitnemål *kan* altså stemme. Det er ingen tvil om at hun selv tror at den stemmer. Det er svært få som etter å ha sett *The Keepers* vil tro at anklagene om overgrep på Keough High School ikke er i det minste delvis sanne. Men når de to trådene i serien knyttes sammen går serien inn i minnekrigen, og den gripende historien ender opp med å fremstå som vel spekulativ.

Hvem drepte Catherine Cesnik? *The Keepers* bør ikke gjøre deg skråsikker på svaret.